

Naš List

Izhaja vsako soboto; ako je ta dan praznik, pa dan poprej. — „Naš List“ ima vsak mesec prilogo „Slovenska Gospodinja“ ter velja za celo leto 5 K. za pol leta K 2-50. Naročnina se plačuje vnaprej, na naročbe brez istočasno vposlane naročnine se ne ozira.

Uredništvo in upravnništvo je v Kamniku, kamor naj se izvolijo pošiljati dopisi, naročnina in reklamacije. Rokopisi se ne vračajo. — Oglasi se računajo trislojna petit-vrsta 16 v. za enkrat, 14 v. za dvakrat, 12 v. za trikrat, za večkratno objavljenje nizke cene.

Leto I.

V Kamniku, 28. januarja 1905.

Štev. 4.

Socialne razmere na Slovenskem z ozirom na domači političen položaj.

Ako pišem danes v list, ki je končno vstal na našem obzorju, v prepričanju, da ne odpira svojih predalov le strankarskim koristim, bi storil to z veseljem, da me ne zaboli, če se spomnim na razmere po Slovenskem, ki so nastale vsled naših notranje-političnih odnošajev.

Vsaka stranka napenja svoje skrajne sile, da se obdrži na vrhuncu in si pridobi čim največ pristašev. Tudi želje posameznih rodoljubov, naj se ublaži vsaj način tega bojevanja, niso našle odmeva.

Vse je prišlo do stadija prave vojne, ko nihče več ne vpraša, ali je bila ta vojna potrebna ali ne, kakšne posledice zna imeti, zakaj je nastala — ampak vse se le bije, preganja in sramoti. Vse le divja v prednje vrste, v nadej svoje zmage, čez drn in strn, ne glede na to, kaj — pohodi.

Ves čas, odkar divja po Slovenskem vihar politične razcepljenosti, še nisem slišal, da bi se kdo resno baval s tem, koliko gorja povzroči ta razpor v zasebnem življenju slovenskega naroda, razpor, ki ni nastal vsled ljudske volje, ampak le po želji posameznih voditeljev strank.

S tem, če se podajajo ljudstvu le programi, v katerih se pokaže na videz potreba takega boja in se jih navdušuje za vzvišene ideale, bo gotovo tisti hip verjelo in se navduševalo za namišljeno srečno dobo, ki jo prorokuje ta ali ona stranka, ali prepričanja v sebi nima. Ljudstvo je poslano v ta boj kakor vojaki v vojsko, ki se je vnela med dvema vladarjema, ne iz interesa do stvari same, ampak po volji posameznih političnih faktorjev.

Prepir, ki se vrši na Slovenskem, nima naravne podlage, ker ni izšel iz ljudstva. Narod je le najeta milica, ki se bije za mišljenje voditelja, v katerega taboru se že nahaja.

Klanje židov.

Spisal Maksim Gorkij.
(Konec.)

„Ne dotakni se otrok!“ je rjovel nekdo.

„Ne dotakni se otrok, spravi se nad odrasle!“

Tu je zazvenel znova otročji glas, fin in oster, da je urezal prav v srce in je omamil bolj, kakor vsi drugi glasovi.

„Eh... vrag!“ je kričal nekdo besno, vse druge prevpivši.

„Na glavo?“

„Samo na noge!“

„Spretno... ta stari satan!“

„Antip, pojdi, zleziva k njemu in pahniva ga doli, tega žida!“

Dva orjaška težaka sta se prerivala skozi množico, suvala sta jo, šla sta proti gospodarskemu poslopju in zlezla na streho.

Zopet se je prikazal pri tistem oknu znani mladenič. Napenjal se je, da prerine skozi okno nekakšen zaboj, ali pa je bila celo omara in kričal je doli stoječim:

„Bratje, pozor na posodo!“...

Zaboj ni šel skozi okno. Tu je izginil mladenič za nekaj časa; potem je prišel zopet nazaj in tulil je kakor volk:

„S p-o-t-i!“

Cel sklad krožnikov je zletel skozi okno, potem velik samovar, ki se je svetlil v solnčnem svitu. Ljudje so bežali narazen, prijemali so se z rokami

Brez razuma za pomen takega boja, ki se je spredel na umeten način nad njihovimi glavami, brez resnične podlage, — le tako si je mogoče misliti, da je dobilo strankarsko preganjanje to strašno obliko, v katero se je izcimilo v zadnjem času.

Zaradi tega sem si namenil pokazati na to skelečo rano našega narodnega telesa, od katere obračajo vsi naši važnejši politični faktorji svoje oči. Baš to me napolnuje z mislijo, da morda vendar ne čutijo svoje vesti tako čiste, kakor jo kažejo javno. Tudi tiste maloštevilne, ki mislijo globlje in čutijo v sebi večjo odgovornost za svoje delovanje, tudi te maloštevilne potegne s seboj strankarska disciplina in njih želja ostane le hrepenenje.

Če se hočemo prepričati, kake posledice rodi političen razpor med politično nezrelim ljudstvom, je treba samo pogledati po naših mestih, trgih in vaseh. Čim manjši je kraj, tem jasneje stopi v ospredje to neznosno razmerje.

Kdaj je čutilo naše ljudstvo v sebi pravi razloček med liberalizmom ali klerikalizmom? Če stopiš v gostilno in se veseliš, kakor so delali pred teboj že sto in sto let tvoji očetje in praočetje, zaplešeš, ker veš, da na Češkem in drugje si niti poroke misliti ne morejo, da ne zapleše z nevesto tudi duhovnik — si že liberalce in po tebi je; če pa greš vsako nedeljo v cerkev, si pa klerikalec in zopet je po tebi.

Tako se hoče kratiti na vsak način prosta volja vsakega in če se ne pokoriš sam, te upognejo k tlom z najtršim, uprav srednjeveškim terorizmom, ubijejo te v družabnem življenju, zagrenijo ti veselje do dela in življenja — in vendar je to življenje tisto edino, ki nam je dano v vsej svoji ljubezni in resnici po volji najvišjega stvarstva.

Ako je proglašen ta ali oni za klerikalca ali liberalca, kar se zgodi žalibog brez pravega premisleka, ga začno prezirati pristaši nasprotne stranke, nobenega spoštovanja nimajo pred njegovo osebo in

za glavo in smejali so se iz vsega grla. Rdečelas, tolst fant je pograbil samovar, dvignil ga je visoko nad svojo glavo in potem ga je telebnil ob tla in prišel je skakati po njem.

Od strehe sem je bil čuti strašen, obupen klic...

Vsi dvignejo glave. Železo na strehi je zaropotalo... Naenkrat se je prikazalo na robu nekaj velikega, obstalo je nekaj trenutkov trepetaje v zraku, potem je zaevililo, zatulilo, utrgalo se je od kapa in zletelo je doli. Mehak, zoprni tlesk...

Bežal sem proč in za seboj sem čul veselo, divje vpitje.

„Ah... ah... ah...“

„Aha... a...“

„Doli pahnjen! Ah... ah...“

Na ulici so lomili ljudje stole, mize, razbijali so skrinje in smeje se so raztrgavali različna oblačila. V zraku je pisal puh, iz oken dveh poslopij so letele pred noge množice blazine, košare, hišna oprava, cunje in množica, v svoji divjosti vse uničiti hoteča, je pobirala te stvari, raztrgala jih je, zlomila in razbila. Dve ženski z razpuščenimi lasmi, prepoteni in rdeči v obraz, ste vlekli vsaka v svojo stran velik zaboj, kričali sta druga nad drugo, okrog njihovih glav je krožilo gosje pero, široko ste odpirali svoje usti ali pokanje lesa, tulenje in rjojenje množice in pa strašni civilenju podobni glasovi, ki so zveneli od oken, vse to je udušilo njihovo vpitje.

Velik kmet, brez kape in z raztrgano srajco je stopal mimo mene. Lasje so mu bili razmršeni, po umazanem obrazu mu je tekla gosta, skoraj črna kri.

njegovim zasebnim naziranjem. Klerikalec ne gre v gostilno, kjer so na mizi liberalni časopisi, in liberalcec ne gre v prodajalno klerikalca.

Če si v kraju, ki je drugačnega mišljenja od tebe, imaš nastlanega na svojo pot toliko bodečega trnja, da te mora zaboleti tudi v najglobljem kotu tvojega srca, če se zmisliš na to, kar te obdaja. In če tudi si mož-korenjak, ponosen in trd v svojem značaju kakor kremen, imaš za seboj že veliko in težko šolo življenja, vendar si se že kdaj zdrnil nad svojo okolico in če tudi je bilo to v prečuti noči, ko je vse naokrog mirno spalo, ti pa si premišljal, kako ti jemljejo oni, ki mislijo drugače od tebe, dober glas hiše; kako razobesijo vsako najneznatnejšo človeško hibo tvoje družine javnemu posmehu in zasramovanju; kako obračajo tvoje besede in jim podtikajo napačne pomene in kako pride vsak tvoj korak pod drobnogled nasprotnika. Tvoja hiša je zaznamovana kot dom hudodelcev, pijancev, klečeplazcev, svetohlincev ali bogotajev, ti si ovaduh in najbolj neznačajan človek na vsem tem velikem svetu.

Vse se ogiblje tvoje hiše kakor nalezljive bolezni, bojkotirajo te na vseh koncih in krajih, skušajo ti izpodkopati zadnji pogoj obstanka in splošno prizadevanje nasprotnikov tvojega mišljenja se skončuje v surovi želji, upropastiti tvoj obstanek in če mogoče, prepoditi te iz svojega kraja.

Položaj takega, ki si upa misliti drugače, kakor drugi, je naravnost neznosen. Zaprt mu je vstop v družbo, delajo mu škodo na imetju, na polju, v gozdu itd. in ako se hoče poslužiti varstva in zadoščenja pri sodnji, je niti ne dobi. Vzdigne se, če treba tudi vsa vas proti njemu, samo da pogine tisti, ki se je drznil misliti drugače.

Izza oglov mu kličejo celo otroci ime „klerikalec“... „liberalce“, kakor da bi pomenilo to nazvanje najostudnejšo zver na zemlji.

In vendar je krivo te groznosti le medsebojno hujskanje, ker ko bi se ljudstvo res zavedalo važnosti

Besnel je z rokami okrog sebe in zamolklo se je smejal z zadovoljnim smehom site zveri. Stopal je proti svetilki, s svojimi prsi se je oprl na les in pričel jo je zibati. Svetilka je omahnila in padla na tla.

„Razbij jo!“ mu je kričal drug kmet in hitel je k njemu. Tudi ta jo je zagrabil in je ruval na njej.

Od nekodi je padla deklica med množico, kakor golobica v oblak dima — obleka raztrgana, lasje spuščeni. Letela je, glava ji je visela daleč nazaj in njene oči so bile videti na tem bledem obličju neverjetno velike.

„Tepite jo židinj!“ je tulil nekdo. In deklica je izginila v tej gosti množici kakor kosček sladkorja pod rojem muh. Nad njo je vrela bogsigavedi kakšna mešanica človeških teles, po zraku so švigale pesti in čuti so bili pohlepni glasovi, podobni kričanju vran in pa mehki tleskajoči udarci. Cinične šale, sramotilni izrazi, sikanje, kakor da bi bile tu kače, vse to se je združevalo v en komičen, škodoželjen ton.

„Narazen, vi ljudje!“

„Selman se vozil!“

Tako je kričala množica, ki je vlekla nekaj po tlaku. Bil je to človek, ali pa samo truplo mrliča, na pol nago, izsušeno telo, zmečkano, raztrgano, pokrito črez in črez z blatom in krvjo. Selmanove noge so bile navezane na dolgo vrv, za katero ga je vlekla množica po tlaku in širok krvav pas je kazal pot...

Mlad fant je hitel k temu telesu, skočil je nanj, njegove noge so izginile v trebuhu, kakor da bi bil ta testo; fant je zamahnil z rokami po zraku in potem je padel, vzbudivši teles občen smeh.

udeležbe pri političnem življenju — bi ta boj ali ne trpel tako dolgo in ne obetal, da ne bo izvojevan v doglednem času, ali pa ne bi izbruhnil v ta tir, v katerem se nahaja. Slovenci še nismo imeli od teh preprirov ničesar, nam so le škodili. Da bi se obračalo svoj čas važnost na to, da se razširi ljudstvu duševni obzor, da se je seznanil z vsemi najvažnejšimi socialnimi vprašanji, ko bi bilo to ljudstvo na višji stopnji izobrazbe — potem bi poseglo samo v politično življenje in to gibanje bi bilo uspešno in zdravo, ker bi imelo podlago v duši vsakega posameznika. In naj bi imelo to gibanje kakršnokoli smer — gotovo je le eno: narodu bi bilo v korist, dobil bi zaupanje v se in to bi rodilo tisto samozavest, ki jo mora imeti ljudstvo, če noče, da mu vzame vsak prvi tujec zadnji grižljaj izpred ust.

Mi tarnamo o svojem gospodarskem položaju, pritožujemo se o izkoriščanju nas po tujcih. Kaj pa je tega krivo?

Ne pridigujem ljudstvu, ker bi bilo to apeliranje brezuspešno. Prepričan sem namreč, da se izpremeni ta položaj šele s tistim trenutkom, ko se izpreminja tudi okolica, milieu ljudstva. In to so njih — prvaki.

Ali naj pošiljamo še nov material v ta večni boj? — „Car, mi nočemo več vojne“ ...

To sem želel povedati onim, ki me hočejo razumeti.

K notranjemu položaju.

Baron Gautsch se je te dni razgovarjal z načelnikom osrednje stranke gosposke zbornice, knezom Schönburgom, nadalje s poslanci Pariš, dr. Ferjančič in prof. Skedl. S Ferjančičem se je razgovarjal o obstrukciji v kranjskem deželnem zboru in o sredstvih sanacije deželnega zbora. Prof. Skedlu je rekel, da hoče svojo glavno skrb obrniti na češko-nemško spravo in vse poskusiti, da bode državni zbor zopet deloval, za kar pa kot edini pogoj smatra sporazumljenje mej Čehi in Nemci. Poslednjim je obljubil, da brez njih soglasanja ne bode podvzel nobenih odločilnih korakov (!).

V torek 24. t. m. se je naš državni zbor zopet sešel. Ker se je mej tem dogodila sprememba v ministrstvu po odstopu dr. Körberja, je v zbornico prišlo veliko poslancev in tudi nekaj prejšnjih ministrov, da slišijo iz ust barona Gautscha najnovejšo vladno izjavo.

Baron Gautsch je govoril tudi trezno in razvijal vladni program na praktični podlagi. Zaradi tega mu je pritrjevala skoro vsa zbornica in je na koncu Gautschevega govora tudi odklonila predlog poslanca Choe-a, da se otvori debata o vladni izjavi, kateri predlog so podpirali samo češki radikaleci, socialni demokrati in Vsenemci. Zbornica je torej izkazala zaupanje vladi, ki je s svojo izjavo pridobila na prvi hip nekake simpatije vseh strank.

Vladne izjave so v bistvu sledeče:

Vlada stremi v prvi vrsti za tem, da se zbornica loti skupnega koristnega dela v blagor narodov in države. Skrbeti hoče, da se v to svrhu v prvi vrsti doseže češko-nemška sprava. Nadalje hoče

vlada omogočiti uspešno delovanje vseh deželnih zborov, katerih delovanje je velikega pomena za ljudstvo in vso državo. Vlada hoče biti v tem pogledu strogo objektivna na vse strani.

Osobito se hoče vlada zavzeti za gospodarski napredek avstrijskih narodov; industriji, poljedelstvu in obrti hoče pomagati k ojačenju. V kratkem predloži vlada zbornici novelo k obrtnemu redu.

Nove spremembe v avstrijskem ministrstvu?

Poroča se o možnosti nenadne rekonstrukcije avstrijskega ministrstva. Kakor znano, je baron Gautsch nastopil mesto ministrskega predsednika že s firmo provizoričnega Körberjevega kabineta v roki. Kakor hitro pa bi se mu posrečilo spraviti v red parlamentarne odnose, v prvi vrsti češko-nemško spravo, preuredil bi tudi kabinet. To bi se seveda zgodilo še-le za časa predvelikonočnega zasedanja državnega zbora. Potem pa bi v prvi vrsti izstopila naučni in finančni minister, nadomestovala pa bi ju za pouk dr. pl. Bobrčinski, podpredsednik gališkega deželnega šolskega sveta in dr. Spitzmüller, podpredsednik nižjeavstrijskega finančnega ravnateljstva kot finančni minister.

Kar hkratu pa se pripeti nekaj nenavadnega in misel na hitrejši preobrat je zopet stopila na površje. Kakor poroča „Politik“, je bil dne 17. t. m. doktor Körber pri baronu Gautschu in s tem obiskom v zvezi je baje bližajoča se rekonstrukcija ministrstva.

Po izvestnih „dobro poučenih“ glasovih bi izstopili najprej naučni, finančni in trgovinski minister. Po tej verziji je za finančnega ministra baje določen nek odličen zmeren češki politik (dr. Kramar?), dočim bi trgovinski portfelj pripadel Nemcem. Vsekako pa je po naravi položaja pričakovati, da se najprej uredi parlamentarne razmere, potem še le da se misli na odstranitev Körberjevega uradniškega ministrstva in nadomestitev istega s parlamentarnim kabinetom.

Premembe na namestništvih. Zadarski namestnik baron Handel je že nastopil svojo službo kot namestnik na Gorenjem Avstrijskem, katera je bila izpraznjena vsled imenovanja grofa Bylandt-Rheidta za ministra notranjih zadev. Posle v Zadru je začasno prevzel dvorni svetnik Nardelli na tamošnjem namestništvu. Oficijelno se razglša kot vzrok premeščenja barona Handla iz Zadra v Linc dejstvo, da njegovi sorodniki bivajo na Gorenjem Avstrijskem in da ima on sam ondi posestva. Resnica pa je prvič ta, da je baron Handel vsled znane njegove afere glede njegove „častne besede“ slovan-skim politikom Dalmacije postal v Zadru nemogoč, drugič ta, da je vlada s odstranitvijo barona Handla hotela ugoditi Jugoslovanom in več ali manj tudi Italijanom, napraviti red in mir v namestništveni zadevi dalmatinski in pridobiti Jugoslovane zase, — tretjič pa in kar je najverjetneje, da je Handel kot Nemeec po besedi in krvi želel priti proč od Slovanov in Italijanov — med svoje Nemce na Gorenje Avstrijsko. V ta namen je pač sam iskal povoda in ga tudi našel v njegovi „častni aferi“.

in potem je padla na glavo debele ženske. Ta je zakričala in počenila.

„Kazaki!“

„Tecite, bratje!“

„Kazaki pridejo!“

Pri vходу Vrečnih ulic so se pokazali konjski gobci, modre kazaške kape in biči in nekdo je poveljeval z glasno pojočim glasom:

„Tri v vrsto! Trab! ... M-a-r-š!“

Sklad opeke se sesuje na tlak. Že je prebit tam zid med obema oknom in počasi poriva nekdo skozi grozno odprtino v steni veliko omaro. Zatrepetala je, kakor nerada je zdrsnila ob steni, zadela se je ob prizidku, obrnila se je v zraku in z velikim ropotom se je razsula na tlakovani cesti. V zraku je odmevalo neprenehno bučanje, kakor da bi plavala po njem nevidljiva, viharina reka, uničuje strugo v svojem teku, jeze se pene, v divji besnosti ... Kakor čreda ovac je bežala množica pred udarci korobačev in predsunki konj, neumno in slepo. Skrila bi se lahko po dvoriščih, preskočila bi plote, ali vsi so bežali naprej po cesti bogsigavedi kam. Njihne glave, rame in hrbet — vse to je bilo izpostavljeno biču. Močan kuštrav težak se na enkrat obrne, z vso silo udari s pestjo konja po glavi in izgine potem med kazaki. Nad mestom pa, kjer je izginil, je bilo videti še dolgo biče, ki so jih vihteli kazaki po zraku.

Kazaki so jezdili dalje, stremen ob stremenu, kakor trd zid. In ljudje bežijo, raztreseno, in suvajo se med seboj.

Volilni boj na Ogrskem.

Vojna uprava odposlala je na Ogersko pojačenje vojaštva, ker se je bati velikih bojev povodom novih volitev v državni zbor. Politične razmere na Ogrskem so se v zadnjem času tako poojstrile, da novih volitev ne bo več smatrati kot navadno volilno gibanje, marveč kot prave in pravcate volilne boje s preli-vanjem človeške krvi.

Združena opozicija bo gotovo napela vse moči, da pri teh volitvah zmaga proti vladi in lahko si je misliti, da se te volitve ne bodo vršile „v znamenju miru.“ Že pri zborovanju volilcev je teklo mnogo krvi in strastni nastopi so zahtevali več mrtvih na političnem žrtveniku. Tudi zadnje nedeljo se je pripetilo več žalostnih slučajev. V Turopolju je fanatizovana množica napadla tamošnjega župnika in krajevne sodnika, na kar je morala nastopiti žandarmerija. Pa tudi žandarje je naskočila množica, da so le-ti morali rabiti orožje. Obležali so štirje mrličji in veliko ranjenih. Pretekli četrtek je bil glavni volilni boj, ko je bilo dopolniti 246 mandatov. Ker je bilo pričakovati hudih bojev, so došle iz vseh bližnjih pokrajin na Ogersko vojaške čete. Iz Stockeraua je došel eskadron dragoncev v Šopronj, iz Gradca 3. bataljon 27. pešpolka v Pafo v Vešprimskem komitatu. Razne druge čete so bile porazdeljene po požunskem in drugih okrajih.

Izid volitev je znan doslej iz 76 okrajev. V Vasarhelyju je baje revolucija, Orszeg je v ognju. Agitacije v Budimpešti se s posebno vztrajnostjo udeležujejo tudi najodličnejše dame. Na Sedmograškem so volilci zažgali cerkev, ker župnik ni volil po njihovi volji.

Nemško-avstrijska trgovinska pogodba.

„Nordd. Allg. Ztg.“ piše: „Kakor čujemo, so dela za trgovinsko pogodbo mej Avstro-Ogersko in Nemčijo dospela že tako daleč, da bode pogodba podpisana te dni.“

Novo francosko ministrstvo.

V torek 23. t. m. je bil Rouvier pri predsedniku Loubetu in je sporočil, da prevzame sestavo novega ministrstva.

V novem ministrstvu so: Rouvier, Poincaré in Dupuy od republikanske zveze senata, Delcassé, Etienne in Thomson od zveze demokratov, Ruau in Guyot-Dessaigne od radikalne levice, Berteaux, Dubief in Bienvenu-Martin od socijalistično-radikalne skupine.

Novo francosko ministrstvo se v bistvu dokaj razlikuje od bivšega Combesovega, vendar je sestava istega zadela v javnosti ob močen odpor. V prvi vrsti zamerijo Rouvierju, da je prevzel skupino Ribótovo in disidentne radikalece.

Novo ministrstvo namerava polagoma popraviti napake prejšnjega kabineta, v prvi vrsti hoče odpraviti špijonažo v armadi in poklicati na odgovor glavne provzročitelje nečastne kampanje. Mej te spada v prvi vrsti poveljnik devetega zbora Peigné in majorji Begnicourt, Pasquier in Bouqueron. Ako bi pa nacionalisti svoje hujskarije uganjali nadalje, se je sklenilo njihove interpelacije o ovadstvu enostavno prezirati.

„Opeko nad kazake!“ zakliče nekdo od zgoraj.

Konjem pod noge se vrže ženska, krvava in napol naga. Prišla je od nekod, kakor da bi vzrastla iz tal. Zagrabila je nogo kazaka in rjové se mu stisne bližje.

„Beži!“

„Stojte!“

„Pobijte kazake!“

Množica tuli in beži, neutrudno kakor gorski potok. Čuti je zamolke stopinje, kakor odmev konjskih kopit. Težko se premikajo konji med razvalinami hišnih oprav in med cunjami, ki so pokrivale tlak. Konji se vzpenjajo na zadnje noge ... Tudi množica obstane, obrniviši se nazaj proti kazakom.

„Polovina eskadrone! Naprej!“

Zamolke rjove množica, ki stoji in čaka. Ali njej za hrbtom se pokažejo zdaj policaji in kazaki-pešci na koncu ulice ... Potem prično ljudje skakati črez ograjo, bežijo na dvorišča in kazaki jih lovijo ...

Še pred nekaj trenotki so bili ti ljudje zveri, ki so morili druge ljudi brez usmiljenja in premisleka, ljudi, ki so bili ravno tako nesrečni, kakor oni sami, in zdaj so ti ljudje — strahopetei in tepeni so zdaj ravno tako brez usmiljenja in premisleka, in oni beže strahopetno in sramotno pred udarci ...

Na večer tistega dne sem šel črez trg mimo dvojice kazakov in slišal sem, kako sta se razgovarjala med seboj:

„Govori se, da so raztrgali štirinajst židov“ ...

Drugi pa je pušil iz pipe in ničesar ni odgovoril na te besede svojega tovariša.

Krvavi dogodki v Petrogradu.

Pozornost vsega sveta je obrnjena na Petrograd, kjer se je zaigral v nedeljo preludij k veliki krvavi drami. Skoraj petina milijona delavstva vseh strok je stopila v štrajk, ki se je razvil kmalu v velikansko politično manifestacijo.

Na čelu vsega gibanja je bil p. Jurij Gapon, ki si je znal pridobiti s svojo ognjeno besedo vse delavstvo za-se. Oboževali so ga kakor svojega boga, zaupali mu in sledili.

Že v ruski zgodovini nahajamo navado, da so dali carji ljudstvu večkrat priliko, sprejemati neposredno iz ust svojega ljudstva njegove želje. Tudi Aleksander II. je prečital javno ljudstvu manifest, s katerim odpravlja desetino.

In te tradicionalne pravice se je hotelo poslužiti tudi zdaj ljudstvo. Več dni naprej je bila že napovedana nedelja 22. januarja t. l. ob 2. uri popoldne kot tisti čas, ko želi in hoče govoriti narod s carjem in vodja delavcev, pop Gapon, je poslal Nikolaju II. že v soboto sledeče pismo:

„Vladar! Ne misli, da Ti poročajo ministri popolno resnico. Narod zaupa Tebi in je sklenil, priti jutri ob dveh popoldne pred zimski dvorec, da Ti razloži svoje potrebe. Če omahuješ in ne prideš pred narod, potem pretrgaš moralično zvezo med Seboj in ljudstvom in izginilo bo zaupanje v Tebe, ker po nedolžnem bo tekla kri med Teboj in Tvojim narodom. Pridi jutri pred Svoje ljudstvo in pogumno prejmi našo udanostno izjavo. Jaz, zastopnik delavstva in moji vrli tovariši Ti prisegamo nedotakljivost Tvoje osebe.“

In v resnici je zaupalo vse delavstvo carju. Praznično so se oblekli in vzeli so seboj tudi žene in otroke, da morejo biti vsi priča temu velikemu dogodku, ko bo govoril z njimi car.

Nepregledne množice, po 15—18.000 oseb ena, so se bližale od vseh strani sredini mesta, kjer stoji carjev zimski dvorec. Hud mraz je in ljudstvo stopa počasi, tiho in potrpečljivo, svoje oči nemo uprte proti oni sredini, kjer mora stati carjeva palača.

Sam Gapon je na čelu ene take procesije: v eni roki Krista na razpeli, v drugi pismo za carja stopa pred njimi. Delavci nosijo s seboj svete zastave, podobe svetnikov in carjevo.

Ali od vseh strani je zastavljen zimski dvorec s petero kordonov, 50.000 vojakov ga varuje. Toda ljudstvo stopa vzlic temu počasi naprej, kaj se mu more pač zgoditi, saj ne namerava nič zlobnega, brez orožja je, žene in otroke ima s seboj.

Še 80 korakov loči prvi oddelek z Gaponom na čelu od vojaštva. Tu klic: „Stojte!“

Gapon sam gre proti zapovedujočemu častniku in mu pokaže pismo, ki je mora oddati po volji ljudstva lastnoročno carju. Nikomur se ne zgodi nič žalega. Toda zaman, kordon se ne odpre.

Gapon se vrne. — Brez pravega cilja, samo z nekim notranjim, neizraženim, zamolklim čutom, da se mora to zgoditi, stopa ljudstvo naprej. S povzdignjenim razpelom na čelu njih vodja.

Tu počí prva salva slepih patron. Masa obstane, pa samo za hip, potem stopa naprej. Ob 3/4 12. uro opoldne počí prva salva ostrih strel. Kri ubitih in ranjenih škropi sneg, zadeti otroci, žene in možje se zvijajo smrtnih bolečin po tleh. Tudi carjevo podobo je pródrla krogla. In zopet počí salva.

Ljudstvo beži, za njim pa se požene konjenica, tepta jo, naganja jo z biči in seka po njej s sabljami.

Tako in podobno se je ponesrečil poskus delavstva, preriti se do carjeve palače. Tudi to, da so padli možje na kolena in prosili milosti pri vojaštvu, ni izdalo: odgovor so jim bile iznova salve. Le kak posameznik je morda poslušal klic „Bratje, saj ste tudi vi Rusi, kakor smo mi!“ in obrnil rajši cev proti nebu ali pa v tla...

Ljudstvo ni vedelo, da je izdal v prejšnji noči car ukaz, s katerim zaupa velikemu knezu Vladimirju vodstvo obsednega stanja nad mestom.

Ali s tem še ni bilo zatrto to velikansko gibanje, in z Rusijo vznemirja ves svet vprašanje, kako se bo končala ta tragedija. Petrograd je videti kakor bojišče: po ulicah leže mrtveci v snegu in vojaštvo prenočuje na prostem in prižiga si velika ognja.

Od nedelje dopoldne pa do tega trenutka, ko pišem te vrstice, še ni reda. Zbirajo se vedno nove mase delavstva, delajo barikade in govori se, da se hoče ljudstvo oborožiti in še enkrat poskusiti prodreti vojaštvo.

Še vedno se oglase salve. Mesto nima ponoči nobene razsvetljave; stroji, s katerimi so tiskali časo-

pise, so večinoma razbiti. Glasom verodostojnih poročil je do zdaj mrtvih nad 2000 in 4—5000 ranjenih.

Car pa je ubežal v štiri ure oddaljeni grad Carskoje selo in noče stopiti pred narod. Zid, ki ga je ločil od njega, in ki ga je hotelo ljudstvo podreti, — ta stena je postala še višja in oškropljena je s krvjo.

Maksim Gorkij je prebral v seji liberalnega komiteja sledeče pismo:

„Tovariši, ruski delavci! Carja ni več. Med njim in ruskim narodom so tekli danes potoki krvi. Za ruskega delavca je zadnji čas, da prične boj za narodno svobodo. Vi imate moj blagoslov za ta boj. Jutri bom med vami, danes delam neumorno na stvari.“

(pod.) oče Jurij.“

Ti dogodki so vzbudili tudi v najvišjih krogih žalosten odmev. Povsodi se naglašja, da se je streljalo na neoborožene ljudi, ki niso bili krivi nikakega nasilstva. Celo najvišje plemstvo zbira darove za ranjence. Prvi petrogradski krogi so se sešli in izvolili odposlaništvo, ki naj se obrne na kneza Mirskega, ministra notranjih zadev. Ali ni ga bilo dobiti. Potrjuje se pa vest, da je imel šele kasneje priliko sniti se s knezom Maksim Gorkij, ki je bil tudi član tega odposlaništva.

Ne glede na vse to — kakšen konec bodo imeli ti brezprimerni izgrede? Ali imajo socialisti-revolucionarji že dovolj orožja utihotapljenega črez mejo? Če se delavstvo res oboroži in če se ponovi to tudi drugje? Vre že v Moskvi.

Pa tudi, če bo dobilo to gibanje še tako obširne dimenzije, vendar je težko, da bi bilo začasno tistega pomena, ki mu je pripisujejo nekateri optimisti. Seveda, ko bi bila resnična razna poročila, ki slutijo nezvestobo v velikem delu armade in celo tajno gibanje med nekaterimi oficirji na dvoru, tako da spominjajo nekateri na Pavla I. — potem seve bi bili res na pragu največjih dogodkov. Ali baš obnašanje vojaštva v zadnjih dneh nam ne dela verjetnih teh različnih mislij.

In tudi, če izbruhne revolucija, se ne bodo uresničile gotovim krogom skromne želje: Predno pogine Rusija in njeno ljudstvo, bodo izumrli vsi drugi evropski narodi in če se posreči Rusom otresti se absolutizma in dobe mesto samih dolžnostij tudi kaj pravice — potem bo dohitela Rusija skokoma druge narode v svojem razvoju.

Rusija v ognju.

Napad na carja. Revolucija v Petrogradu in Moskvi.

Dne 20. t. m. (po ruskem koledarju 6. januarja) je padel v Petrogradu strel, ki je hotel naznaniti v Rusiji — novo dobo.

Vršil se je velik praznik blagoslovljenja vode. Največji sijaj grško-pravoslavne vere je bil razvit na bregu reke Neve po starem običaju. Sam car, vsi v mestu navzoči veliki knezi, vsi dvorni in državni dostojanstveniki so bili zbrani ob kapeli, ki je bila postavljena na bregu Neve, da prisostvujejo slovesnosti.

Ko je metropolit, stoječ na najnižji stopnici kapele, se sklonil k reki in skozi odprtino v ledu pomočil sv. križ v Nevo, so zagrmeli v proslavo trenutka topovi, postavljeni na oni strani reke, na Vasiljevem otoku, vprav pred poslopjem borze. Med oddanimi streli pa je bil eden živ, nabasan s kartečo, katere kroglice niso udarile samo v kapelo, marveč so letele tudi čez Nevo v carjevo zimsko palačo, razbile ondi več oken velike Nikolajeve dvorane ter poškodovale v palači neki kandelaber in več drugih rečij. V palači so bile carica, več velikih kneginj, dvorne dame in aristokratije, ki so iz oken malahitne dvorane gledale slovesnost. Člani carske rodbine so bili nepoškodovani, smrtno ranjen pa je bil nek dvorni stražnik.

Car v smrtni nevarnosti.

V kapeli, v katero so zadele kroglice, so bili navzoči: Car, veliki knezi: Aleksij, Boris, Dmitrij, Konstantin Peter, Jurij, Aleksander in Sergij. Kroglice so padle na stopnice, ki so vodile h kapeli, nekaj jih je padlo tik pred ložo za častne goste.

Iz nepristranskega ruskega vira prihajajoča poročila pravijo, da ni dvoma, da je bil ta atentat naperjen proti carju in velikim knezom. Sumljivo osobito je, da je padel oster strel iz topa,

stoječega pred borzo, kar se spravlja v dotiko s sovraštvom židovstva proti carizmu. Ena kroglica je zadela na paviljonu za carja in velike kneze zastavo sv. Andreja in jo prestrelila; dve sta udri v stopnice paviljona petnajst korakov od carja, več krogelj pa je frčalo v okna Nikolajeve dvorane v zimske palače in se zarinilo v steno. V tej dvorani je bil zbran ves diplomatski zbor, ki je gledal na slavnost. Ena kroglica je ubila nekega dvornega stražnika in ena druga nekega duhovnika nevarno ranila. Več drugih krogelj je udarilo v led Neve in v zidovje zimske palače.

V trenutku, ko so padle kroglice, se zdi, da car ni zapazil ničesar. Bil je popolnoma miren in se je vrnil z velikimi knezi v zimsko palačo. Še le na to je ukazal aretovati vse na paradi udeležene baterije. Sumi se, da je kartečo djal v top topničar, ki je bil v to najet. Preiskava je upeljana z vso strogostjo.

Razburjenje v Petrogradu.

Ko se je vest o tem dogodku razširila po Petrogradu, je zavladalo med prebivalstvom silno razburjenje. Vse je prepričano, da je car odšel smrti le vsled slučajja, ker je bil oddaljen komaj 15 korakov od bojne zastave sv. Andreja, katero je prestrelila kroglica. S to slavnostjo je bila združena tudi slavnost blagoslovljenja zastav vseh v Petrogradu garnizujočih polkov.

General Hitrovo je takoj uvedel preiskavo. Vse moštvo paradne baterije je vrženo v temnico.

Ko se je car po dogodku vračal v Carskoje Selo, ga je stotisočera množica burno in navdušeno pozdravljala.

Zmešnjava ob Nevi.

Ko so privršale kroglice čez Nevo, je med številnimi dostojanstveniki zavladala velika zmešnjava. Vse je v strahu, da pade še več ostrih strel, bežalo vse križem.

Po dogodku v Petrogradu. Kompromitirane visoke osebe. Sorodnik carice aretovan.

Vse javno mnenje v Petrogradu je takoj po dogodku izrazilo sum, da je bil atentat že dolgo pripravljen in da obstoji cela zarota vojaštva. Rusiji sovražni, pred vsem nemško- in angleško-židovski listi kričijo, da je bil dogodek ob Nevi pričetek osvobodilne akcije ruskega naroda izpod jarma birokracije. Tej akciji na čelu da stoje visoke osebe, mej drugimi tudi poveljnik baterije, ki je streljala v zimsko palačo, vojvoda Mihael Meklenburg-Strelički, sorodnik ruske carice, iz nemške rodbine Meklenburgov.

Ta vojvoda in razni drugi častniki artilerije so bili takoj po dogodku aretovani. Mnogo je bilo tudi aretovanih dijakov, delavcev in drugih revolucionarcev. Prišli so na sled dobro organizovani zaroti zoper življenje carjevo.

* * *

Kakor v soglasju s tem dogodkom se je v Petrogradu dvignil splošni štrajk delavcev, ki pa nima več le značaja štrajka, marveč prave in pravcate revolucije. Kajti kjer delavci štrajkajo, ondi iščejo svojih gospodarjev, v Petrogradu pa iščejo — carja, ki ni njih delodajalec. Da bi demonstracije zadobile tem nevarnejšo in značilnejšo obliko, odložili so vsi delavci Petrograda delo. Dan po atentatu je bil ves Petrograd v štrajku. 250.000 delavcev se je pridružilo demonstracijam.

Vse tiskarne stoje, noben list ne izide; čeravno so lastniki tiskarn ugodili pretvezni zahtevi delavcev po „izboljšanju plače“, se delavci niso vrnili na delo, ker ima štrajk političen značaj.

Stavkajo vozniki, arzenali so morali ustaviti delo, delo so odložili peki in istotako tudi delavci elektrarn, tako da je Petrograd brez kruha in brez luči. Tudi železničarji groze s štrajkom.

Delodajalci nočejo ugoditi zahtevam delavcev, vsled česar se napoveduje splošen štrajk. Med delodajalci je 70 tovarnarjev, ki niso Rusi. O njih se govori, da pospešujejo demonstracije. Ker so delavci baje grozili, da razdero tovarne, so šli tovarnarji, na čelu jim žid Nobel k vladi prosit varstva.

Vlada jim je baje odgovorila, da pošlje car tri polke konjeništv za brambo tovarn in ravno toliko pohote. In res je vojaštvo takoj v soboto zastražilo tovarne. Mej tem se je delavstvo valilo po ulicah, hoteče pred carjevo zimsko palačo. Pri tem pa je prišlo v spopad z vojaštvom na neštevilnih krajih. Oddelki kozakov so iz početka rabili biče in neusmiljeno udrihali po množici. Pozneje je častništvo ukazalo rabiti brušeno orožje, s katerim so konjeniki kar sekali po ljudstvu. Ljudstvo je častnike napa-

dalo s kamenjem in kričalo: „Morilec! Tukaj kažete junaštvo, mesto v Mandžuriji in v Port Arturju!“ V soboto so delavci baje izročili po svoji deputaciji carju peticijo, ki se približno takole glasi:

„K Tebi, pravični car, se zatekamo teptani delavci in trpini, ki smo na milost in nemilost izročeni trinogom, ki nam režejo kruh. Ker je bila mera polna, smo delo odložili in prosili gospodarje, naj nam puste živeti. Vse so nam odklonili. Mi nimamo niti človeških pravic, sužnji smo uradnikov. Kdor se drzne govoriti za nas, mora v ječo. Tvoje uradništvo, višji car, obstoji iz roparjev in tatov. To uradništvo je Rusijo vznevoljilo in jej nakopalo nesrečno vojno: to uradništvo bo privedlo Rusijo do propada. Ljudstvo ne sme najmanjše sodelovati pri določevanju obdačenja, ki je krvava lisa v zgodovini Rusije. Vsega tega pa nočemo več prenašati, raje umrjemo. Dve poti poznamo: svobodo in srečo, ali smrt!“

Odgovarjaje na to peticijo, je baje povabil car delavce na nedeljo ob 1. uri pred se pred zimsko palačo.

Za slučaj tega dogodka je bilo obsežno poskrbljeno. V zimski palači se je utaboril cel polk ulancev in na Vasilijevem otoku so postavili več baterij.

Vsi listi pa prinašajo temno vest, da je divjala v nedeljo in v ponedeljek po Petrogradu pravcata revolucija in da je nad rusko stolico proglašeno obsedno stanje in nagla sodba.

V boju z vojaštvom je stala množica 200.000 glav. Od te množice je pomorjenih nad 2000 oseb in 5000 ranjenih. Med prvimi in drugimi so tudi ženske in otroci. Vse bolnišnice v Petrogradu so prenapolnjene, — sneg po ulicah je ves krvav, ljudje so strahovito razmesarjeni od sabelj, bajonetov in pušk.

Od vlade je bilo izdano povelje, streljati do skrajnega. Nobenega pardona! To je tako razburilo delavstvo, da je začelo uprav besneti. Vrglo se je nad Lasovo tovarno za orožje, pobralo vso zalogo in demoliralo poslopje. Razdevalo je več brzozavnih zvez in uradnih poslopij. Naposled so se vrgli tudi na prodajalne in jih oropali in razbili. Vkljub nagli sodbi se delavstvo ne uda, ker je izdalo parolo: Svoboda ali smrt! Revolucija se je pa razširila tudi na druge kraje Rusije, pred vsem na Moskvo in Kavkaz.

Kakšen bode imelo konec to razburjenje, se ta trenotek še ne ve, a človek se mora v očigled tem zagonetkam vprašati: Kako je to prišlo? Kdo je vse to zakrivil?

Delavci in ljudstvo sploh zahteva ustave — zakaj je zahteva? Ali se nadeja le od ustave svobode in sreče? Ali mu te svobode ne more dati tudi car?

Kdo pa mu krati to svobodo? Car gotovo ne! Pač pa mu jo kratita uradnik in posestnik, bogataš. Od kod torej naklepi proti carjevemu življenju?

Torej ni „samodržec“ car v Rusiji, marveč sta uradnik in bogataš!

Jasno bode torej, da je v Rusiji klika, ki hoče odstraniti carja in carizem, ker se boji, da bi car ne ugodil želji izsesanega ljudstva, katero bi se potem vrglo na pijavke, katerih bi ne branilo več carjevo vojaštvo. In te pijavke so v prvi vrsti židje, ki izkoriščajo ljudstvo, a jih brani — najbrže od židov dobro plačana — roka uradništva. Boj je torej — ne med carjem in ljudstvom, marveč med trpini in trinogi, ki lažejo carju. Pijavke kažejo na carja, merijo paradne topove nanj in na njegovo zimsko palačo, v kateri so neizmerni zakladi, po katerih se sline cede židom, — hujskajo ljudstvo na ustavo in revolucijo, a mej tem skrbno povprašujejo na ministerstvih, kaj misli vlada ukreniti v varstvo njih imetja pred razdivjano množico.

Ali ni to bridka ironija? Ali se bode sveta Rusija otela iz tega položaja, se rešila svojih najhujših sovražnikov?

Kaj se pripravlja v Rusiji.

Vzroki današnjega položaja.

V tem trenotku, ko pišem te vrstice, mi še ni znan pravi končni izid zadnjih dogodkov v St. Petersburgu in če tudi sem poučen precej popolno o delovanju ruskih odborov, vendar nisem mnenja, da stojimo prav posredno pred izbruhom revolucije. Mogoče en mesec, dva, mogoče pa tudi šele ob letu in več. Obeno mnenje bi izpremenila morda v prilog vladi vsaj za nekaj časa le nenadna popolna zmaga na mandžurskem bojišču.

Zadnji štrajki v St. Petersburgu me spominjajo podobnih prizorov koncem 80ih let minulega stoletja in zato jim pripisujem tudi večjo važnost in pomen, kakor drugače.

Tudi tedaj (na pragu l. 1890) so se uprli tisoči in tisoči delavcev in zahtevali so reform, kakor so jih izdale zapadne države — ali v taki obsežnosti, kakor danes, ne.

Razni delavski voditelji, ki so izšli večinoma iz šole inozemskih agitacijskih odborov (Dunaj, Berlin, Ženeva in Curih v Švici, Pariz, London itd.) in pa inteligentnejši iz delavskih vrst samih so ustanavljali za delavstvo posebna društva „Kružki“ (= tesno društvo) zvana, v katerih so proučevali res z vnmemo zlasti politično ekonomijo, organizirali delavstvo in je pozivljali k skupnemu delu, k solidarnosti.

Ali med tem tudi vlada ni spala in aretirala je vsako količkaj sumljivo osebo, ki jo je mogla le zaslediti, prodirala je v zasebna stanovanja in jih preiskavala po noči in po dnevu, toda tega močnega agitacijskega gibanja, ki je imelo svoj temelj v resnici, v izobrazbi proletarijata, tega delovanja se ji ni posrečilo zatreti. In še celo nasprotuo. Mesto da bi ostala vsaj nevtralna v prepiru delavstva z delodajalci, torej s kapitalisti, je dala svojemu čutu s tem duška, da je potegnula s poslednjimi in se ogrnila tako celo s strankarskim plaščem. Vse to je dalo povod k novi nezadovoljnosti, ki je izbruhnila početkom v demonstracije, delavstvu so se pridružili tudi akademiki vseh visokih šol in te demonstracije so se izcimile v najkrajšem v velike štrajke, ki so bili sicer pričetkom — kakor tudi zdaj — le gospodarskega, ekonomičnega pomena, ali kar skokoma so dobili politično lice.

Teh velikanskih izgrediv, tega solidarnega nastopa delavstva se je vlada prestrašila in izdala je posebne zakone, ki so določevali delavni čas in sploh predpisovali gotove določbe v vsaj približnem smislu reform zapadnih dežel: Angleške, Francoske, Nemške... Vlada je odnehala zato, ker je uvidela, da bi znala imeti za njo ta solidarnost neprijetne posledice. Ali zato tudi je dobila socialna demokracija med delavstvom vedno več zaupanja. Izdajala je proklamacije med proletarijat, v katerih pozivlja še k nadaljnjemu složnemu delovanju, češ: pogledjte, če boste v svojih zahtevah vedno solidarni, boste želi tudi v naprej uspehe, kakor se je zgodilo zdaj itd.

Socialna demokracija ima tudi še danes med ruskim delavstvom veliko zaslombo. Njeno glavno glasilo je „Iskra“, ki izhaja v Ženevi (Genève, Suisse) in se utihotaplja na najrazličnejše načine čez mejo, kakor se dela tudi z glasili drugih strank.

Poleg te stranke imamo zaznamenovati socialiste revolucionarje s svojim glasilom „Revolucionarnaja Rosija“, ki se niso mogli prilagoditi socialni demokraciji in jih lahko imenujemo nekake prenovljene narodnike, torej naslednike „Narodnaje volje“ z razločkom, da izključujejo znano teroristično načelo te stranke, dasi tudi so veliki nasprotniki carja, ali za to niso, da se mu stori kaj telesno žalega, češ, tudi mi nismo za to, da se trpinči in strelja na nas. Dočim izključuje iz večine socialna demokracija iz svojega programa druge stanove razen proletarijata in kapitalistov, in ignorira kmete in inteligenco s tem, da jim ne pripisuje v socialnem življenju tolike važnosti, iščejo socialni revolucionarji tudi v teh svojo zaslombo; vendar največ pristašev štejejo i oni med delavskim slojem.

Kot velik dogodek v zadnjih letih na polju razvoja političnih strank na Ruskem nam je še smatrati pojav takozvanega „Bunda“, ki ima svoj pričetek v židovskem gibanju iz ruske Poljske in Litavije in je mogoče danes najštevilnejša in najboljša organizovana socialistična stranka na Ruskem, prav gotovo pa v južnejših pokrajinah: Kijev, Odesa, Harkov... „Bund“ izdaja poleg drugih časopisov in publikacij „Poslednje izvestija“, ki izhaja na vsake 3—4 dni in prinaša v obče vesti iz gibanja vseh strank.

Vse te tri stranke pomešajo na našem zapadu navadno s skupnim imenom „nihilist“. Če je bil umorjen Sipjagin, Baljapov, Pleve, ko je napravila Vera Zosuljuč atentat na Trepova — vse to se spravlja v zvezo z „nihilisti“.

Stranke s tem imenom na Ruskem sploh ni, kakor tudi ni stranke, ki bi proglašala teroristično načelo t. j. sistematične atentate na visoke vladne uradnike za svoj namen.

Če napravi danes kdo tak atentat, se zgodi to le na lastno voljo in riziko dotične osebe z edino izjemo, ki obstoji v sledečem:

Res je, da obstoji tajen odbor, ki ima samo en namen: uprizarjati atentate. Ali tega komiteja ne moremo imenovati stranke, ker ima skupno mogoče komaj 5—6 članov; imenujejo ga „Bajevaja družina“ (reklo bi se po naše morda „bojna četa“) in bi ga bilo smatrati le kot nekako panogo socialnih revolucionarjev, če bi sodili po imenu, ki je ima ta „dru-

žina“: „Bajevaja organizacija partij socijalistov revolucionerov“.

Zanimiv v tem oziru je stavek, ki ga objavlja pariški „Listok osvobođenija“ z dne 12. jan. t. l. med zapiski Jegor Sazonova: „Ja imjel čest prinašati k partij soc. revol. i imjel čest bit členom jeja Bajevoj organizacij po paručeniju jeja ubil g. Pleve.“*

Drugače pa odklanja ta stranka principijelno vsako propagando za atentate in med drugimi nista pripadala k tej organizaciji tudi Bolmašov in Karpovič. O kijevskem študentu Bolmašovu je znano, da je umoril Sipjagina, s tem da se je približal v njegovo palačo preoblečen kot oficir in dejal, da ima za Sipjagina važno pismo kneza Sergija iz Moskve; Karpovič pa je prišel l. 1901 celo iz Berlina vsled lastnega nagiba v Rusijo, da ubije naučnega ministra Bagaljevova, ker je zlorabljal ta svojo moč v to, da je vtilkal tiste študente, ki so bili ali na sumu demonstracijske propagande ali so bili pa dejansko zaloteni pri tem delu — v vojaške suknje.

Sploh če pregledamo statistiko in motive atentatov na Ruskem, vidimo, da so zasnovani veliko globlje, kakor pa brezumni in divji napadi Lucchenijev in podobnih laških korifej. Umor naše pokojne cesarice je vendar naravnost blaznost z najplitvejšo podlago, dočim je bil n. pr. Pleve le žrtev svojega skrajnega nasilnega terorizma in nečuvenga postopanja pri iskanju „krivih“.

Drugih strank, poleg liberalcev, ki pa simpatizirajo v obče več ali manj s temi strankami (omenjam le liberalni komite v St. Petersburgu, h kateremu pripada tudi pisatelj Maksim Gorkij), drugih strank, ki bi prišle razen že omenjenih količkaj v poštev, na Ruskem ni. Duhovščina nima v tamošnjem javnem življenju do malega prav nobenega vpliva, kakor tudi nima nobene svoje stranke. Njihova moč je bila z Ivanom Groznim za vedno pokopana. Mlajši duhovniki se nagibajo danes na to ali ono stran, drugi zopet se udajajo le jedi in pijači. Njih duševni obzor je v obče majhen in inteligentnost njihova na nizki stopinji. To vem iz lastne izkušnje. Pop je na Ruskem — če ga že hočem nekako karakterizovati — bolj komična kakor resna oseba. Zaznamenovati nam je le malo izjem: pop Petrov, ki piše res z vso iskrenostjo in se je že otresel tudi marsikaterih predsodkov in pa prav v zadnjem času 32letni Malorus, pop Gapon, ki je precej poučen o nacionalni ekonomiji (narodno gospodarstvo) in o državnih vedah pravi voditelj petersburških delavcev najrazličnejših konfesij.

Kakor pa je sicer danes položaj na Ruskem, je resnično sledeče: vse stranke od liberalcev, socialnih demokratov, socialnih revolucionarjev, „Bunda“ tja do zloglasnega komiteja 5—6 članov, vsak hip pripravljenih, izvršiti atentat na osebo, ki bi bila kriva posebnih nečuvenostij, vse te stranke — in če tudi se je socialno demokratična razcepila v zadnjem času v dva tabora in izdaja nova struja svoj list „Naprijód“ (= Naprej, en avant) — vse te stranke so torej edine v tem, da je treba izpremeniti današnje stanje Rusije in da je odprava absolutizma prva zahteva vseh njihovih obširnih programov in tajnih publikacij. Nadaljna neovržna resnica je tudi, da imajo svoje pristaše v vseh krogih. Vsak teden objavljajo inozemski ruski listi cele statistike aretovancev in zopet iz ječ pobeglih, in med temi je čitati vedno imena vseh slojev. Vsak mesec zadnjega časa je prijetih v Rusiji več tisoč zastopnikov res najrazličnejših stanov: plemstvo, delavci, študenti, vojaki, učiteljice itd. Baš včeraj sem zopet čital, kako se je posrečilo med drugimi tudi nekemu mornarju ubežati iz Sevastopolske ječe. Bil je zaprt zaradi socialno-demokratičnega naziranja...

In kam bo privedlo vse to? Kaj se pripravlja v Rusiji? Ali je sploh mogoče, še zatreti tako gibanje?

Bojimo se prorokovati v — bodočnost. 7.

* „Imel sem čast, pripadati k socialni revolucionarni stranki in imel sem čast biti član njene „b. o.“, po katerej naročilu sem ubil g. Pleveja.“

Iz najnovejših poročil posnamemo, da so se nemiri v Petrogradu ponovili. Množica je metala bombe in usmrtila več vojakov. O popu Gaponu se govori, da je takoj po prvem strelu pobegnil in se skrnil. Z druge strani pa se zatrjuje, da je razdelil na tisoče iztisov proklamacije za „sveto vojsko“ in da odvezuje vojaške odveze zvestobe. Sumi se, da se je preoblečen podal v Moskvo in tam prevzel vodstvo revolucionarjev. — Ruski pisatelj Gorkij je bil na povelje Trepova aretovan. Z njim vred pa še neštivilno drugih zastopnikov ruske inteligence.

Vreti je začelo tudi med vojaštvom, ki je sito klanja lastnih bratov. Uprli so se že trije polki.

Rusko-japonska vojna.

Posebno važnega z bojišča se zdaj ne da poročati, ker se vrše samo priprave za odločilne bitke v pomladi.

Vladivostoško brodovje

je dovršilo svoje priprave in zamore vsak trenutek nastopiti. Brodovje se pripravlja na drugo dobo vojne.

Baltiško brodovje

ne namerava za zdaj odpluti v Azijo, marveč hoče krožiti v Indijskem oceanu ter počakati pojačenja po drugem brodovju, ki priplove za njim meseca marca. Roždestvenski se hoče izogniti vsem možnim napadom ter dospeti pred Vladivostok s svežimi močmi.

Zatožbe proti Steslju

se množe od dne do dne. Posebno vojaški krogi so začeli ostro obsojati Stesljevo kapitulacijo, kakor tudi njegovo zapravljenost pri obrambi. Steselj je baje v enomer klical vojakom: „Nič hranjevati s streljivom. Kakor toča naj se vsiplje na sovražnika! Mi imamo streljiva še za devet mesecev!“ Tako je klical par dni pred kapitulacijo, ki je bila izvršena radi pomanjkanja streljiva! In tako je prišlo, da se je pri najneznatnejšem odporu razsulo neprimerno preveč streljiva, cele milijone patron. Steselj je bil gostobeseden in jako površen človek. Carju je poročal, kar se mu je zdelo, samo da je kaj poročal. Njegove brzjavke so se za onega, ki je poznal položaj, morale glasiti kakor ironija. Najbolj zamerijo vojaški krogi Steslju, ker se je tako bal za svoje življenje in ni vztrajal do zadnjega moža in do zadnjega zidu, kakor je prej vedno zatrjeval.

Neki nemški častnik je rekel, da bi se bil Steselj moral s sovražnikom vred dati razstreliti v zrak.

Delovanje ruske konjenice.

„Echo de Paris“ ima od svojega petrografskega dopisnika sledeče poročilo o gibanju ruskih čet v Mandžuriji: Ob reki Hun so začeli graditi Rusi utrdbe. Velike mase konjenice se koncentrujejo na ravnini med reko in železnico z namenom, da zakrijejo gibanje pehote. Kuropatkin je sklenil svojo premoč na konjenici in topništvu izkoristiti in uprizoriti odločilno akcijo ob reki Hun.

Generala Gripenberga armada, obstoječa iz mnogoštevilne konjenice in topništva, bo izvršila napad na desnem krilu, istočasno bo general Linjevič, podprt z armado generala Kaulbarsa, varoval črto južno od Mukdena. V središču pa hoče Kuropatkin zbrati glavno moč svoje armade.

Japonci hočejo porabiti ruske potopljene ladije v luki pri Port Arturu.

Na predlog nekega japonskega mornariškega častnika nameravajo Japonci tesno luko Port Artursko prezidati ter vodo izpumpati, na to pa dvigniti ruske poškodovane ladije in jih porabiti za svoje vojne namene.

Tatvine v ruski armadi.

Že dalje časa se sliši, da so velike tatvine v ruski armadi na dnevnem redu. Ne le, da se razni ljudje okoriščejo na račun vojne blagajne, ne glede na to, da se pri oskrbi armade gode velikanska poneverjenja in sleparije, zdaj prihaja celo na dan nekaj, kar bi moral vsak človeški misleči zemljan smatrati za nemogoče. In to so tatvine in druge nepoštenosti z darovi za ranjence. „Birževija Vjedomosti“ ima iz Mukdena dopis, v katerem so popisane skrajno umazane podrobnosti od taborišča. Neki dijak, kateremu je izročeno nadzorstvo nad darovi za ranjene in ki celo prebiva v prostoru, v katerem so shranjena darila, toži, da ranjenci od ogromne mase daril, kakor kondenzirano mleko, vino, šampanjec itd. itd. ne dobe v pravem pomenu besede nič! Vse izgine nekam, da nikdo ne ve kam. Sluti se pa, da odide vse v Harbin in se ondi poizgubi. Tod okrog se vlačijo temne osebe, židje, ki kupujejo te darove in jih potem spravljajo v svoja skladišča. Nek višji vojaški uradnik je zasledil, ko je žid odpeljal cel voz vina. Ker se je uradnik bal, da pride v javnost in se izgubi zaupanje do vojne oskrbe, je stvar raje zamolčal. Nekega dne pa pride tak žid k dijaku in ga vpraša, če proda šampanjec. Dijak odgovori, da je šampanjec namenjen za ranjence. „Ah, pustite te šale in prodajte mi šampanjec!“ odvrne žid porogljivo, „še včeraj sem kupil cel zaboj za 40 rubljev.“ Dijak je v svojem gnevu zidu povedal, kar mu je šlo, a žid se mu je smejal.

„Previdnost“ je prišla na pomoč Japoncem.

Ko je v japonski tabor došla vest o nemirih v Rusiji, je maršal Ojama dal razglasiti svojim četam, da je Japonski prišla na pomoč „Previdnost“ in da zdaj

gotovo zmagajo. Slikal jim je „rusko revolucijo“ v najhujših barvah in jih tako navdušil za vojno, da slednji japonski vojak zdaj trdno veruje, da v vsakem Rusu ubije — barbara. Zdi se pa, da je Ojama za to „Previdnost“ že znal, še predno se je pričela vojna, sicer bi si pritlikava Japonska ne upala napasti orjaške Rusije. Že danes pa ojustrovidni politiki pravijo, da ta vojna ni drugo nego v prefrigano sleparijo organizovani roparski napad na Rusijo od strani germansko-židovske svetovne zveze.

Napredek Rusije v Mandžuriji.

Kuropatkin poroča carju 22. t. m. o napredovanju generala Miščenska: Pri vasi Uhvataj je 10. t. m. napadla japonska pehota naše lovce in kozake. Japonci pa so bežali v vas in se zabarikadirali v tamošnji tovarni. Naši so jim sledili pod Nekrasom in vnel se je hud boj, v katerem sta padla Nekrasov in francoski častnik Bertin. Da preženo naši Japonce, je morala nastopiti artilerija, ki jih je deloma uničila deloma polovila.

Dne 12. t. m. se je pripeljalo na postajo Inkov 16 vagonov japonske pehote. Naši so vlak napadli s topovi in razbili lokomotivo. Da preprečijo napad Japoncev, so naši potegnili žico.

V noči 14. t. m. so Japonci zasedli neko vas štiri vrste od našega tabora in še ena druga sovražna kolona se je bližala od Njučvanga. Kozaki in topništvo so jih napadli in zapodili v beg, večina je obležala na bojišču.

Občinske zavarovalnice za živino.

Redko se pripeti, da bi tudi v najmanjši občini v teku enega leta prizanesla nesreča, da bi ne poginila prav nobena živina. Raje pa se zgodi, da jih pogine v enem letu več. Dan nesreče je za kmeta — žalosten dan. Cela rodbina tarna nad nezgodo. Če kdo, je opravičen kmet, da joka nad zgubo živine, v katero stavi vse upe, ki mu je takorekoč glavni življenjski pogoj. Saj pa je zgubil, če mu je poginila krava — celo vrednost krave brez ozira na koristi, ki bi mu jih z mlekom in teleti dajala še lahko dolgo časa. Nadomesti si jo s tem, da zmanjša svoje prihranjene denarje za svoto, katero mora dati za novo kravo — tedaj zmanjša svoje premoženje, ali pa gre v posojilnico, koder vzame proti dragim obrestim potrebno svoto — tem potom pa poveča svoj dolg. Oboje zgoraj pa stori tisti, ki to storiti more. Po občinah so pa tudi kajže, ki nimajo prihrankov, pa tudi ne vrednosti v zastavo za potrebno svoto in — če je ta kajža imela 2 kravi, od katerih je ena poginila, šlo je pol premoženja, če je pa imela samo eno — šlo je celo premoženje po vodi. Rado se zgodi, da posebno v zadnjem slučaju pade eno bitje na ramena občine — nastal je občinski ubožec ali ubožica. Od hiše do hiše mora, bridke solze toči ter po preteku let prav klaverno izdihne nekje na slami ali v hlevu. To se je zgodilo zato, ker joj je nesreča ugonobila zadnji vir prav skromnega dohodka.

Predržno misel imam, napraviti temu konec. Pred vsem mislim, da imam prav, če trdim, da naj bi si saj posamezne občine šle glede blagostanja kmetij na roko, naj bi člani ene občine iztrgali iz src morebitno nevošljivost drug proti drugemu, naselilo pa naj bi se namesto nevošljivosti — blagodušnost, človekoljubje, zmisel za občni blagor in za odstranitev revščine.

Ako so ti pogoji dani, potem je lahko izvedljivo, da si kmet, o kojem sem že enkrat trdil, da je navezan na samopomoč, zaceli sam eno izmed mnogih ran. To eno rano bi zacelile občinske zavarovalnice za živino na podlagi, katero vam hočem obrazložiti.

Če ima občina nekega dne recimo 100 glav goveje živine in pogine tisti dan 1 goved, recimo v vrednosti 100 gld., potem je zgubil nesrečnež 100 gld., katerih mu nikdo več ne povrne, k večjemu izplača konjederec mali znesek za kožo. Občina šteje s tistim dnem 1 goved manj, če pa si jo nesrečnež nadomesti z drugo, obožal je eden član občine za nakupni znesek. To bo ta član dolgo občutil, morda tudi do smrti. — Nekaj drugega bi bilo, če bi bili vsi člani občine vezani, da pokrijejo zgubo — skupno. V tem slučaju bi sicer sleherni nekaj plačal, toda občutil bi sleherni prav malo, članu pa, kateremu je goved poginilo, bi nesreča ne bila skoraj nikaka nesreča, kajti tudi član bi trpel samo toliko, kolikor drugi člani — dobil bi tedaj za zgubo malodane ves denar povrnjen, kupil bi si takoj lahko drugo enakovrednostno kravo, ne zmanjšal bi vsled nesreče lastnega kapitala, pa tudi bi ne bilo treba delati drugega dolga. Člani pa, ki so odvrnili kot člani take zavarovalnice občutno škodo enega člana, imeli bi prijetno zavest, da so storili s tem rodoljubno in bogoljubno delo, poleg tega pa bi sami zrl z večjim pogumom v bodočnost, kajti tudi njim se vsak hip lahko prigodi enaka nesreča, in tudi njim bodo šli vsled zveze ostali neprizadeti enako na roko. Hvaležnost bo pri tem pridobila toliko obsežnost, da bo prav ta hvaležnost odvrnila marsikake dosedaj obstoječe mržnje, oblažila bo nasprotja, ki so ravno pri kmetih tako zelo velika, rodila bo ljubezen do dela, do bližnjega, do človeštva. Strah pred nezgodo v hlevu bo do malega popolnoma prešel — to pa moč do dela znatno pomnoži.

Radi nedostajanja prostora bom načrt, po katerem naj bi se take zavarovalnice ustanovile po vseh slovenskih kmetijskih občinah, narisal v prihodnji številki. Za danes samo prosim, da cenjeni bralec zgoraj povedano trezno in s prevdarkom prečita in si ohrani v spominu do prihodnje številke.

„Naš List“ bo namreč vršil strogo gospodarsko delo, prizadeval bo gospodarstvo ozdravljati pri korenini naroda — pri kmetu. Polagoma bomo vršili našo nalogo, cenjeni bralec pa bodo videli, da bomo prišli s takimi priporočili, ki morajo kmeta in posestva rešiti strašnega bremena — samo na tebi, dragi kmet pa je ležeče, da nasvete uvažuješ in uresničuješ.

Štajersko.

Kaznovana trmoglavost „Štajerčevega“ urednika Friderika Wesiaga.

„Štajerčev“ urednik Wesiag (ne Bizjak!) je bil kaznovan z globo 20 K ali 48 ur zapora, ker se je protivil objavi popravka na zakonitem mestu lista „Štajere“, kateri popravek mu je poslal župnik Ražun od sv. Jakoba v Rožni dolini. Poleg tega mora v zakonitem roku objaviti vso tozadevno razsodbo na prvem mestu lista „Štajere“, kar je tudi storil, in povrniti stroške kazenske pravde in izvršitve. Trma slovenskega narodnega izdajice torej tudi pred nemškimi sodniki ne najde milosti, čeravno je „Štajere“ glasilo štajerskih pangermanov.

Ali je „Štajere“ vsenemšk, židovsk ali socijalno-demokratsk list?

Ta list ima na svojem pročelju spomenik najbolj nemškega cesarja Jožefa II., s pripisom „Slava tebi, ki si nas kmete ljubil!“ in pa kmetško družino s hinavskim pripisom: „Kmečki stan, srečen stan!“ — vendar ni niti enkrat odkrito povedal svojega programa.

Po vsebini njegovih, v najslabši, za naš slovenski narod skrajno nečastni slovenščini pisanih člankov in dopisov soditi, bi utegnil biti „Štajere“ ali pangerman, ali jud ali pa socijalni demokrat. — Kajti njegova ostudna pisava izraža sovraštvo ne le proti slovenski duhovščini, kar ga označuje za hudega židofila in somišljenika „Proč od Rimovcev“, marveč on sovraži naše narodne voditelje tudi posvetnega stanu, t. j. učitelje, uradnike, odvetnike itd. On sploh sovraži vse, kar slovensko diha, samo kmeta, — nerazsodnega kmeta baje „zelo ljubi“ in mu gre „na roko“ z vsemi možnimi nasveti in nauki.

Kot tak se je pokazal radikalnega Vsenemca, pa tudi „mednarodnega socijalnega demokrata“ — ker oba poslednja mrzita slovenske voditelje vseh stanov in jih imenujeta le „pijavke, ki odirajo ljudstvo in polnijo svoj žep.“

Kako bi se moralo voditi slovensko ljudstvo, da ne zabrede v pruso-židovske mreže, tega „Štajere“ ne pove, daje pa razumeti, da bi bilo slovensko ljudstvo srečno še le tedaj, ako bi obrnilo hrbet svojim voditeljem vseh stanov in bi se udalo „Štajerčevim“ naukom, ki mu svetujejo, okleniti se nemških gospodov, ki hočejo „tudi slovenskemu kmetu“ dobro, učiti se nemškega jezika, znašati denar v nemške posojilnice in zadolževati se pri nemških denarnih zavodih.

Zanimiv je ta „Štajere“ v enem pogledu prav istinito.

Njegovo hujskanje zoper našo narodno duhovščino, naše narodno učiteljstvo, uradništvo, odvetništvo itd. na Štajerskem prav očitno razodeva, da vsi ti činitelji tam gori skupno delujejo na tem, da iztrgajo naš slovenski Štajer iz krempljev njegovih nevarnih sovražnikov in dovedejo dobro slovensko ljudstvo na Štajerskem do zlatega narodnega cilja.

„Štajere“ na Štajerskem v našem narodnem oziru torej stori več dobrega, nego sam ve in na to stran je skoro tako potreben, kakor sleparski kričar na sejmu, ki opozarja sejmarje, da se ogibajo — sleparjev.

Koroško.

V zadevi slovenskih matrik na Koroškem

ima dunajski „Vaterland“ iz Celovca dne 22. t. m. dopis, iz katerega posnamemo sledeče:

„Ako so slovenski duhovniki do sedaj vpisavali v svoje knjige nemški in ako sedaj skupno zahtevajo za svoje matrike pravico slovenščine, tedaj je to le ena točka v vrsti njihovih narodnih prizadevanj, katerim ne nasprotuje noben pošten narodni nasprotnik.

Uprav neznosen je položaj, ako se od 83 javnih šol za slovenske otroke le v eni sami

poučuje v slovenskem jeziku! V vseh ostalih 82 poučujejo slovensko mladino v tujščini in na podlagi tujih učnih knjig s tujimi učitelji, kateri jezika svojih učencev navadno niti ne razumejo.

Toda ne šola kot taka sama na sebi je izzvala sedanjo razdraženost med slovenskim prebivalstvom Koroške, marveč slučaj pred sodnijo v najnovšem času, ko je bilo Slovencem prepovedano posluževati se pred sodnijo svojega jezika.

Od tega časa se je od strani narodnih lajnikov začelo očitati duhovščini, da uraduje v nemškem jeziku ter tako gre na roko narodnostnemu terorizmu Vsenemcev.

Mej drugim pravi dopis tudi približno:

„Ako se od strani Vsenemcev očita, da s poslovanjem matrik v slovenskih župnijah delamo „največjo krivico“ (komu?), tedaj treba odgovoriti, da je samo ob sebi umevno, da, ako se ne pišejo matrike v cerkvenem jeziku, se morajo pisati v jeziku, ki ga govori narod.

K večjem bi morali izumiti državni jezik, in matrike bi morale biti državni akti, pisane v takem državnem jeziku.“

Koroški pangermani se torej čutijo prikrajšane zopet za eno svojih „pravic“ — zatiranja slovenske narodnosti v Koroški, katero so smatrali že za nameček v „doti“ matere Germanije! Dosedaj so mislili, da jim je vsaj nemško uradovanje v slovenskih župnijah zagotovljeno za vse čase, a tudi v tem so se varali, kajti voditelji naroda jim kličejo: „Dajte narodu, kar je narodovega!“ in morali so odstopiti od tega, četudi pičlega „plena“ vsenemske bohotnosti.

Kaj čuda potem, ako „Bauern-Zeitung“ javka, da celo nemška duhovščina stoji nasproti nemško-narodnemu t. j. prusko-vsenemško-protestantskemu gibanju, polna sovraštva in strupa, — slovenska duhovščina pa da zasleduje le „politične cilje“.

Povsod enaki! V zadnji številki smo poročali, kako so na shodu „Südmarke“ v Celju tamošnji Germani pri točki „slovenska narodna duhovščina“ tulili unisono „Los von Rom!“ Danes moremo poročati, kako so somišljeniki štajerskih pangermanov enaki tudi na Koroškem, kjer jim gre za uničenje slovenske narodnosti. Tako pripoveduje celovška „Bauern-Zeitung“ o slovenski duhovščini na Koroškem, da jej gre izključno za slovenske politične cilje ter da je napolnjena najstrupenejšega in najnespametnejšega sovraštva zoper vse, kar je nemškega. Zaključuje pa s temi-le besedami: „Zares, najnevarnejši sovražnik nemške narodnosti je in ostane rimski klerikalizem!“ Ljudje, ki pišejo v ta list, čegar namen je, koroškemu slovenskemu kmetu zmešati politične pojme, morajo vedeti, kaj pišejo. Mi si ta izrek koroških prusakov samo zabeležimo za — vse slučaje!

Nesreča v Karavankah. Zadnji četrtek se je pri Rožeku na Koroškem vsled snežnih zametov pripetila velika nesreča. Dovozi električni vlak pri zgradbi tunela skozi Karavanke nove bohinjske železnice je skočil s tira ravno ko je pripeljal na lesen most, ki drži čez Volčji graben. Vlak je padel z mostu v globočino, pri kateri priliki sta bila znatno poškodovana motorja in en spremnik vlaka.

Doma in drugod.

Današnji številki „Našega Lista“ smo priložili poštne nakaznice in prosimo, naj nam p. n. prejemniki blagovolijo vposlati naročnino, da nam bo čim prej mogoče določiti število naročnikov. — Hkratu izrekamo na tem mestu vsem, ki so pismeno izrazili svoje simpatije napram „Našemu Listu“, toplo zahvalo — s prošnjo: Priporočajte „Naš List“ v krogu svojih znancev in prijateljev, zahtevajte ga po gostilnah in kavarnah, razširjajte ga med ljudstvom in mu pridobivajte naročnikov! — Kdor bi še želel imeti po več iztisov 1. in 2. številke „N. Lista“, naj se izvoli obrniti na upravištvo, ki mu bo rade volje postreglo s poljubnim številom iztisov, dokler jih bo imelo še na razpolago.

Prof. Ivan Vavru †. 25. t. m. je umrl v ljubljanskem „Leonišču“ 74letni gimn. profesor gosp. I. Vavru, rod. Čeh. V Ljubljani je služboval 37 let. Bil je soustanovitelj „Slov. Matic“ in „Sokola“ ter je užival med Slovenci splošno spoštovanje. V svoji oporoki se je spomnil raznih narodnih društev. Lahka mu bodi slovenska zemlja!

Dr. Adolf Schaffer †. 24. t. m. je umrl po kratki bolezni deželni odbornik in poslanec kranjskega veleposestva gosp. dr. A. Schaffer. Ž njim je izgubila nemška stranka na Kranjskem krepko oporo. P. v m.!

„**Akademija**“. V nedeljo 29. t. m. bo predaval na Jesenicah g. ces. svetnik Franke „o poeziji proletarcev.“

Zlato poroko je praznoval v soboto 21. t. m. starosta graških Slovencev g. Franc Hrašovec. Odličnemu rodoljubu naše iskrene čestitke!

Meščanska šola se otvori v Postojni prihodnje šolsko leto. Razume se samo ob sebi, da bo učni jezik slovenski.

Slovensko gledališče. V nedeljo 29. t. m. sta dve predstavi, popoldne „Rokovnjači“, zvečer opera „Trubadur“.

„**Narodna čitalnica**“ v Kamniku priredi na Svečnico v čitalnični dvorani plesni venček združen z dvema enodejanskima veseloigrama in sicer: „Polna žena“ in zelo komična burka „Živo-mrtva zakonska“. Predstavama sledi ples. Začetek ob pol 8. uri zvečer.

Naše infanterijske čete 3. voj. kora so deloma odrinile na Ogrsko, da pomagajo vzdrževati red pri državnozbornih volitvah.

Reke zamrzujejo. Iz Litije se poroča, da je Sava že na več krajih zamrznjena. — Vsled hudega mraza je Krka že popolnoma zamrznila. — Tudi Donava pri Zemunu ima tako močan led, da je omogočeno priti preko reke v Belgrad.

C. kr. pošta in „narodni kolek“. V začetku je šlo vse gladko. Pritisnil si lahko „narodni kolek“ spredaj ali zadaj, bilo je vse prav in dobro. A ko so se pa začeli narodni koleki tako množiti, da so se svetili skoro na vsakem drugem pismu pod nosom naših c. kr. poštinih uradnikov, jim je to zasmrdelo! Panslavizem poplavlja našo pošto! Grozili so, da ne bodo več sprejemali spredaj narodno-kolekovanih pisem. Salomonsko pa je rešila to zadevo pošta v Vrbi pri jezeru na Koroškem. Ker je zagledala narodni kolek zraven cesarske znamke, ga je odtrgala in — v sveti jezi — prilepila namesto njega — kaznilno znamko za 15 vinarjev. In to že v več slučajih! — Nekateri so šli na limanice ter res plačali kazen, drugi pa so poročali c. kr. poštenu ravnateljstvu v Gradec. — Da je treba plačati kazen za spredaj na dopisnicah prilepljeni kolek, je odločilo c. kr. poštno ravnateljstvo, kajti sprednja stran na dopisnici je namenjena samo za naslov. Ako je kaj drugega prilepljenega kakor poštna znamka, se smatra dopisnico za pismo ter se mora plačati kazen. Naj se torej „narodni kolek“ pri dopisnicah prileplja na drugo stran! Toliko v pojasnilo. „Mir.“

„**Delavski prijatelj**“ je naslov novemu slovenskemu listu, ki je začel izhajati v Pittsburgu v Ameriki.

Demonstracije proti Rusom. Dne 22. t. m. ob 9. uri zvečer zbralo se je pred „Delavskim domom“ v Trstu več sto socijalnih demokratov, od koder so odkorakali pred ruski konzulat in tam začeli klicati: „Proč s carjem!“ „Proč z nasilstvom!“ „Živio ruski delavci!“ Toda policija je bila hitro na licu mesta, izgreduke razgnala ter aretovala tri osebe. — Za nedeljo vabi socijalistiška stranka na protestni shod zoper ruskega carja.

Strašen vihar v Črnem morju. Šest parnikov in 30 jadrnic poškodovanih! Kakor se poroča preko Carigrada, je divjal preteklo soboto strahovit vihar v Črnem morju. V lukah Herakleja in Sogulidak je razbitih vse polno ladij. Šest parnikov, mej njimi tudi parnik „Kalipso“ avstr. Lloydja in kakih 30 jadrnic je ponesrečilo. Po dosedanjih poizvedbah je zahteval vihar čez 20 človeških žrtev.

Hud potres na Grškem. V noči preteklega petka je razsajal v Tesaliji na Grškem hud potres. Več naselbin je hudo poškodovanih, ena pa popolnoma razrušena. Nekaj ljudij je našlo smrt pod razvalinami.

Bogat brlog. Iz Pavije v Gorenji Italiji prihaja zanimiva novica, da je žandarmerijski vodja Lorenzo Travaglini ob svojih stražnih pohodih ob reki Po pri Carnale zasledil čudovit brlog, na katerega je bil pozoren že dolgo časa. Dne 19. t. m. pa si je izprosil dopust in se podal z orodjem v dotičen brlog, da bi ga preiskal. Kako pa obstrmi, ko v globočini brloga izkoplje veliko število — zlatih kelhov in monštranc, katerih vrednost se ceni na 400.000 frankov. To cerkveno orodje je bilo mogoče ob času kake vojne ondi skrito in potem pozabljeno. Pa je tudi lahko mogoče, da so je nakradli roparji in poskrili, potem pa bili pobiti in se je vse pozabilo. Stvar je zbudila v cerkvenih krogih Italije veliko začudenje.

Strašna nesreča na železnici. Trije vlaki skupaj trčili. Dne 19. t. m. se je pripetila na postaji v Yorkshiru železniška nesreča, kakršnih malo pozna zgodovina teh nesreč. Ob 2. uri popoldan je pridiral na postajo iz Leedsa poštni vlak. V trenutku, ko je imel oditi, nastopi gosta megla, da se ni videlo naprej, a tisti hip že pridrvi na tir nek tovorni vlak in trešči z vso silo ob poštne. Razbili sta se lokomotivi in užgali so se vozovi poštne vlaka. — Ker ni bilo mogoče oddati signalov, je koj za poštним vlakom pridiral ekspresni vlak, ki leti iz Škotske v London. S silovito hitrostjo je planil ekspres v poštni vlak in v tistem trenutku je začel goreti tudi ekspresni vlak. Nesreča je pa še hotela, da je v tistem času imel voziti po črti nočni brzovlak iz Londona na Škotsko. Strojevodja vlaka je k sreči in v kljub

neprodni megli opazil pred seboj plamen gorečega poštne vlaka in je zaprl par na svoji lokomotivi. Njegov vlak je sicer rinil v razvaline onih vlakov, vendar se ni poškodoval. Z največjo hitrostjo in opreznostjo so se podali vlakovodje in drugo osebje na rešitev ponesrečenih. Iz brzovlaka so izstopili potniki in brez razlike stanu šli na pomoč. K sreči v poštne vlaku ni bilo mnogo popotnikov, sicer bi bila nesreča še večja. Tako je znašalo le sedem mrtvih in 13 ranjenih. Najgroznejše je bilo videti dva šolska učenca, katera je pretrgalo kar čez pol. V hudem mrazu in megli je bilo rešilno delo zelo težko in ranjenci so hudo trpeli.

Gobe iz gumija. Naravnim morskim gobam je v zadnjem času stopil nasproti jako nevaren konkurent, namreč goba iz kavčuka. Ta goba se da napojiti z vodo in zopet iztisniti enako kakor morska goba. Ima pa pred morskimi velikimi prednostmi, katerih največja je ta, da se v njej ne morejo zarediti bacili raznih bolezni. Tudi druga nesnaga se je ne prime kakor morske. Zaradi tega so to gobo že vpeljali po raznih bolnišnicah po mestih.

Kako posušiti mokre stene? Kdor hoče v kratkem času posušiti mokre stene, naj jih namaže z „Montanin-fluatom“ in pusti istega dobro posušiti.

Največji štrajk sedanje dobe.

V premogovnikih ob Ruri na Pruskem je dne 16. t. m. izbruhnil generalni štrajk. Število štrajkoječih je presegalo 250.000. To je največji štrajk, ki ga pomni sedanja doba in sploh Evropa.

Dostikrat se zgodi, da so štrajki nahujskani in neutemeljeni. Štrajk ob Ruri pa je popolnoma opravičen in temelji na krivicah, ki se zares dogajajo delavstvu od strani tamošnjih delodajalcev s tem, da se jim vzkrāča plačilo, kakor tudi s tem, da se surovo z njimi postopa.

Podjetniki so namreč v zadnjem času sklenili, pomnožiti število delavcev, da bi s tem pospešili produkcijo. Te delavce so si naročili od drugod in po teh delavcih je bila zanešena med domače neka nevarna rudarska bolezen. Za večje število delavcev pa niso obenem poskrbeli za večje število dovoznih strojev v jame. Vsled večjega števila delavcev je pri vsakem nastopu delavnika moralo veliko delavcev čakati, da pridejo na vrsto in so pri tem mnogo kasneje mogli na delo kakor poprej. Te zamude, katerih niso zakrivali delavci, marveč podjetniki sami, pa so se jim zaračunjavale od tedna do tedna.

To krivično postopanje podjetništva je zardilo sad nevolje v celem revirju in nevihta se je pravljala že dolgo časa. Mesto da bi bila vodstva napako hotela odvrniti, pa so predstojniki surovo in nedostojno ravnali z delavci. Konečno je priklopelo do vrhunca in ako je danes vrglo orodje od sebe nad en četrto milijona trpinov, mesto da vrši svojo dolžnost in skrbi za svoje družine, pade krivda na one nenasitne pijavke velikega kapitalizma, ki smatrajo delavca trpina za mašino, ki mu kuje denar in polni njegove žepce z milijoni.

Ves pravični svet se danes zgraža nad lastniki ruskih premogovnikov, ki nimajo srca za lastnega delavca, ki jim polni blagajne; ves svet pa izpoznavlja tudi ob tej priliki ono pristno prusko surovost in trdosrčnost, ki ne pozna čuta za svojega bližnjega, — ono prusko trdosrčnost, pod katero trpe tudi narodi, ki imajo nesrečo, priti s Prusi v dotiko.

V ruskem ozemlju štrajka danes nad 250.000 delavcev. To število tvori armado, ki mora dati misliti svojem nasprotniku.

Ali mesto, da bi se predstojništva hotela pobotati z delavci, pa nastopajo razžaljivo in z zaničevanjem gledajo na trpina, borečega se za vsakdanji kruh. Odgovor, ki ga je delavstvo pričakovalo na svoj ultimatum, so delodajalci prej objavili v časopisih, potem ga še le dostavili delavskemu zastopstvu. To je izbilo sodu dno, to je bilo dejanje, ki je delavstvu usililo boj.

Kako se razvijejo stvari, danes še ni znano. Gotovo je, da taki ogromni štrajki ne prično kar iz nič in tudi ne končajo brez nič. Stroški štrajka bodo ogromni. Izračunano je, da bode štrajk veljal pol drugi milijon mark na teden. Ker pa so delavci ostavili delo brez napovedi, se vodstvo smatra opravičeno, jim pri izplačevanju po šest dnin odtргati kot kazen, kar pa utegne roditi še zlih posledic.

Vkljub temu so delavci stopili v boj, ker se nadejajo podpore od tovarišev od zunaj in izključeno, da bodo štrajk celo podpirala vnanja konkurenčna podjetja.

Govori se pa tudi, da so podjetniki sami na sumu, da bi bili štrajk nalašč provocirali z namenom, da morejo potem zvišati ceno premogu — v očigled rusko-japonski vojni.

Na splošno pri takih delavskih vojnah poštenje onih, ki jih provzročijo, ne igra mnogo lepše vloge, nego pri političnih vojnah. Pripoznanih predpisov nevtralnosti pri gospodarskih vojnah sploh ni, pa tudi število „prepovedanega orožja“ je precej omejeno. Ali kjer govori lačni želo dec kakih 250.000 odraslih bojevnikov in njihovih rodbin, ondi pa gospodarska vojna more dobiti oblike, ki so lahko še strašnejše, nego pa one v političnih vojnah.

Štrajk ob Ruri je gotovo največji, kar jih je še videla Evropa. Ali z ozirom na grozne posledice, ki jih ta štrajk more roditi, je le želeli, da bi se čim prej polegeli.

Listnica uredništva: Konec članka „K gibanju na Ruskem“ smo odložili za prihodnjo številko.